Hety Nr. „Biel. Krynicy“ z dadatkam „Praleski“

Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 5 (646). **Wilnia, Niadziela 2 Lutaha 1936 h.** **Hod XII (XX)**

MOKSLŲ AKADEMIJOS BIBLI…

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.	HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.	Košty wydawańnia pakrywajuć składki. Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

З нагоды двух здарэньняў

(Палітычны працэс акадэміцкай лявіцы і проціўлітоўскія дэмонстрацыі)

Месяц студзень сёлета адзначыўся ў Вільні важнымі палітычнымі здарэньнямі. Ёсьць імі: судовы працэс акадэміцкай лявіцы і проціўлітоўскія дэмонстрацыі. Абодва гэтыя здарэньні даюць нам беларусам шмат думак пад развагу. Прыгледзімся, сколькі гэта ў нашых варунках магчыма, з пункту гледжаньня беларускага да аднаго і другога.

У працэсе акадэміцкай лявіцы на лаве абвінавачаных засядаў цьвет польскай паступовай інтэлігенцыі: студэнты, асыстэнты, абсольвэнты. Пракурор абвінавачваў іх у тым, што яны быццам, будучы камуністамі імкнуліся сілай зьмяніць у Польшчы існуючы грамадзкі лад і Зах. Беларусь адарваць ад Польскай Дзяржавы. Большасьць абвінавачаных суд апраўдаў. Але ня ў гэтым справа. Уся цікавасьць у нас беларусаў да гэтага працэсу ў тым, што ён паказаў нам маладую польскую інтэлігенцыю, якая адкрыта прызнае беларускі народ і адкрыта выступае ў нашай абароне. Сьцьвярджаем, што гэта першы выпадак гэткіх чэсных да нас адносінаў з боку польскага. Сьцьвярджаем так-жа, што гэтыя да нас адносіны выявіла іменна акадэміцкая лявіца Віленскага Унівэрсытэту. Дагэтуль польскае маладое інтэлігенцкае пакаленьне і грамадзянства наагул звычайна стасавала да нас палітыку непрызнаваньня, асыміляваньня, ігнараваньня. І як гэта ня дзіўна, а ў гэткай да нас палітыцы адзначаліся і адзначаюцца сяньня тыя элемэнты, якія голасна гавораць аб сваей культурнасьці, аб сваей толеранцыйнасьці. Праўда аднак, як бачым, часта ня мае нічога супольнага з прыгожымі славамі і ўмее хадзіць сваімі ўласнымі дарогамі. Да нас яна заглянула пры пасярэдніцтве акадэміцкай лявіцы.

Ведама, гэта ствapae адпаведны псыхічны і палітычны настрой. Аднак беларусы адносіны свае да акадэміцкай лявіцы і да іншых прыхільных да нас слаёў польскага грамадзянства, калі такія акажуцца, павінны абасноўваць на грунце сваіх беларускіх праграмных асноў. У пару якраз з крыху перастарэлай БХД паявілася Беларускае Народнае Аб'еднаньне з абноўленай, збудаванай на беларускіх ідэолёгічных асновах, праграмай. Няхай-жа БНА і вядзе палітыку, ніколі ня спускаючы з вока беларускіх нацыянальных і соцыяльных ідэалаў.

Другім важным здарэньнем у мінулым месяцы сёл. году зьяўляюцца проціўлітоўскія дэмонстрацыі. Яны так-жа беларусам наводзяць на думку некаторыя рэфлексіі.

Дэмонстрацыі гэтыя трывалі галоўным чынам, ведама, з перарывамі, — ад 5 да 19.I. Праяўляліся яны ў адозвах, вечах, прамовах, паходах. Найбольш ярка гэтыя дэмонстрацыі выявіліся 19.I, калі пасьля веча на пляцы Лукіскім адбыўся паход па вуліцах Вільні. Падчас паходу былі несены транспаранты з клічамі між іншым гэткімі: **„żądamy nabożeństw polskich dla polaków na Litwie“, „Wilno w obronie 200 tysięcy uciśnionych polaków na Litwie“, „żądamy swobody mowy polskiej na Litwie“, „żądamy 400 szkół polskich na Litwie“.**

Са зьместу гэтых клічаў відаць прычыны проціўлітоўскіх дэмонстрацыяў. Само сабой тут насоўваецца пытаньне, ці гэтыя прычыны праўдзівыя? Нічога на гэта пытаньне не адказваем, бо баімося, каб наша газэта ня выйшла ў сьвет белабокай. Ды нам тут ідзе аб што іншае. Нам ідзець аб лёгіку і консэквэнцыю школьных цыфраў адносна нас беларусаў.

Палякоў у Літве паводле лёзунгаў на транспарантах ёсьць 200 тыс. (паводле літоўскай статыстыкі няма й паловы гэтага) і для іх належыцца 400 школ. Беларусаў пад Польшчай паводле польскай апошняй статыстыкі ёсьць 1.600.000 (паводле самых беларусаў 2.500.000), дык сколькі нам належыцца беларускіх школ? Ясна, што «крыху» больш, бо:

$$\frac{1.600.000 \;.\; 400}{200.000} = \mathbf{3.200}$$

А сколькі мы іх маем? Куратар налічае 69. Але дзе яны ёсьць і які іх характар, — мы так-жа з цэнзарскіх прычын запускацца ў гутарку не адважваемся. Дый гэта лішняе. Галоўнае тут вось што: проціўлітоўскія дэмонстранты палякі ў Вільні для 200 тыс. палякоў у Літве паводле іх аблічэньняў дамагаюцца 400 школ, а мы для 1.600.000 (паводле польскага рахунку) беларусаў у Польшчы дамагаемся ўжо не 3,200, а на першы пачатак прынамсі 500...

240…

B. Ch. D. — B. N. A.

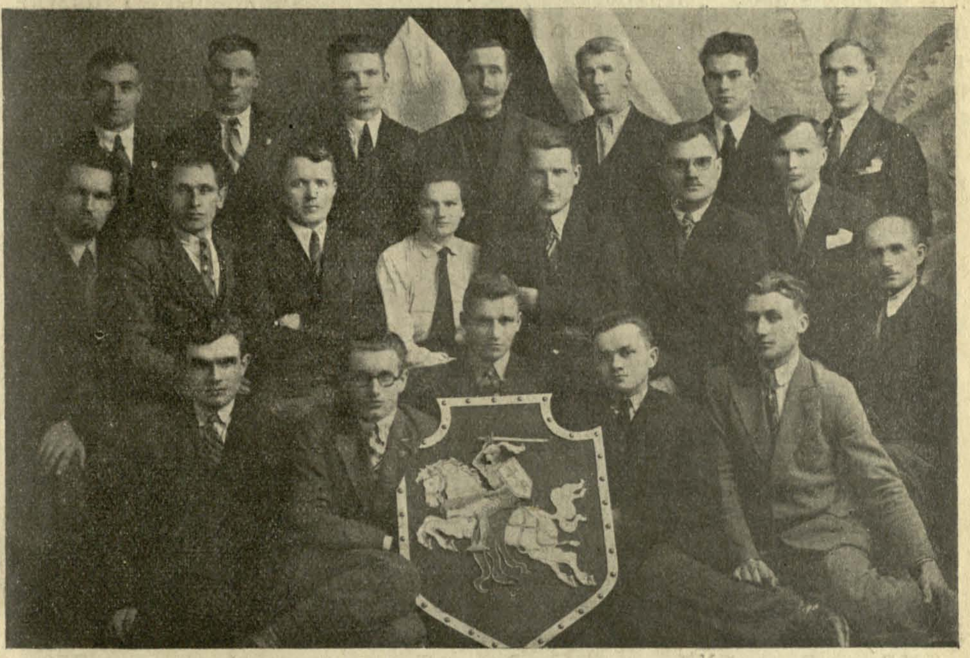

Rada B.Ch.D. — B.N.A.

Abnaŭleńnie Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi (B.Ch.D.).

Ad 7 kastryčnika 1934 h. da 24 studnia 1936 h. B.Ch. D na bačynach „Bieł. Krynicy“ prawodziła dyskusiju ŭ sprawie swajho abnaŭleńnia. Dyskusija zakončana i prajekt abnoŭlenaj prahramy apracawany śpiarša Prezydyjumam Centralnaha Kamitetu B.Ch.D. Hety prajekt prahramy na padstawie dyskusyjnaha matarjału apublikawany ŭ Nr. 46 „Bieł. Krynicy“ z 8 śniežnia 1935 h.; toj-ža prajekt prahramy, z papraŭkami i dapaŭnieńniem C.K.—B.Ch.D. na pasiedžańni 18 I. siol., apublikawany ŭ Nr. 4 „Bieł. Krynicy“ za 1936 h.

Takim paradkam abnaŭleńnie B.Ch.D. było prawiedziena i treba było sprawu abnowy tolki aformić. Zrabić heta moža, pawodle arhanizacyjnaha statutu B.Ch.D., Ahulny Źjezd, abo Rada, jakaja składajecca z Centralnaha K-tu, razam z Prezydyjumam, Rewizyjnaj Kamisii i najmienš 7 mužoŭ dawieru.

Prezydyjum C.K.—B.Ch.D uważajučy, što sklikać Ahulny Źjezd u sučasny mament — heta znača narazić sotni ludziej na košty, pastanawiŭ sklikać Radu.

Pastanoŭlena — zroblena. Rada B.Ch.D. była sklikana na 19 I.36. Narady Rady B.Ch.D., z pryčyny zabarony administracyjnaj uładaj, tady nie adbylisia. Pastanoŭlena sklikać Radu B.Ch.D. paŭtorna — na dzień 26 I.36. Pastanowa wykananaja — narady Rady B.Ch.D. adbylisia i abnaŭleńnie „Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi“ zakončana.

Narady Rady B.Ch.D.

Naradami Rady B.Ch.D., jak staršynia z wybaru, kirawaŭ D-r St. Hrynkiewič, a pratakoł naradaŭ pisaŭ hram. J. Najdziuk.

Rada B.Ch.D. wysłuchaŭšy sprawazdaču centralnych uładaŭ B.Ch.D. i pryniaŭšy jaje da wiedama, dy wyraziŭšy centralnym uładam dawier i padziaku za pracu, prystupiła da razhladu sprawy abnaŭleńnia B.Ch.D. Razhladzieŭšy dyskusyjny matarjał i prajekt prahramy Rada adnahałosna pastanawiła Biełaruskuju Chryścijanskuju Demokracyju abnawić—źmianić nazoŭ, pryniać biaz źmien dla abnoŭlenaj B.Ch.D. prahramu, padanuju jak prajekt u Nr. 4 „Bieł. Krynicy“ za siol. hod, a tak-ža źmianić arhanizacyjny statut, jaki ŭ zakončanaj redakcyi drukujem u hetym numary „Bieł. Krynicy“ na inšym miescy.

Rada dla abnoŭlenaj B.Ch.D. pryniała nazoŭ „*Biełaruskaje Narodnaje Abjednańnie*“, u skaročańni — *B.N.A.*

Wybary centralnych uładaŭ B.N.A.

Paśla prawiadzieńnia abnaŭleńnia, Rada wybrała Centralny Kamitet Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia ŭ hetkim składzie:

1) d-r St. Hrynkiewič, 2) inž. A. Klimowič, 3) red. J. Paźniak, 4) d-r J. Malecki, 5) M. Dwarecki, 6) J. Najdziuk, 7) mgr J. Šutowič, 8) B. Hapanowič-Babaryka, i 9) J. Čarnecki; zastupniki — J. Jarmałkowič i M. Kazarowič.

Rewizyjnaja Kamisija: A. Łukaśewič, A. Šutowič, A. Dasiukiewič-zastupnikam — M. Tatarynowičanka.

Prezydyjum C.K.—B.N.A.

Prezydyjum Centralnaha K-tu Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia ŭtworany ŭ hetkim składzie:

Jan Paźniak—staršynia, d-r Stanisłaŭ Hrynkiewič — I wice staršynia, Mikałaj Dwarecki — II wice-staršynia, inž. Adolf Klimowič — skarbnik, red. Jazep Najdziuk — sekretar.

Pastanowy.

Dla całaści apisańnia naradaŭ Rady B.Ch.D. — B.N.A. musim adznačyć, što Rada, paśla doŭhaj dyskusii pryniała pastanowy, jakija drukujem u hetym numary, i dała nakaz Prezydyjumu C.K. — B.N.A., jakoj jon pawinien trymacca linii, kirujučy palitykaj B.N.A. Hety nakaz tam ža drukujem u hetym numary „B. K.“

U kancy treba adznačyć, što hetyja narady Rady B.Ch.D.—B.N.A. heta histaryčnyja padziei ŭ žyćci biełaruskaha Narodu pad Polščaj. Ab hetych padziejach užo wiedama wa ŭsich kutkoch Zach. Biełarusi, bo ŭ naradach Rady brali ŭčaście pradstaŭniki z pawietaŭ: Ašmianskaha, Brasłaŭskaha, Baranawickaha, Dziśnienskaha, Postaŭskaha, Pružanskaha, Kosaŭskaha, Wialejskaha, Horadzienskaha, Waŭkawyskaha, Biełastockaha i inš.

Słowam, abnaŭleńnie B.Ch.D. prawiedziena z učaściem šyrokich masaŭ narodna dumajučych i dziejučych biełarusaŭ.

Ciapier astajecca realizacyja abnoŭlenaj prahramy. Dyk da pracy, družna, śmieła i wytrywała!

Пастановы Рады Беларускай Хрысьціянскай Дэмакрацыі (Б.Х.Д.) — Беларускага Народнага Аб'еднаньня (Б.Н.А.)

прынятыя дня 26 студня 1936 г.

I. Аб дзейнасьці органаў БХД ад 14.XII.1931—25.I.1936 г

Рада Беларускай Хрысьціянскай Дэмакрацыі (БХД) выслухаўшы справаздачу Прэзыдыюму Цэнтральнага Камітэту аб дзейнасьці выканаўчых органаў БХД за апошнюю кадэнцыю (ад 14.XII.1931 г. да 25.I.1936 г.) і дакладна яе разгледзіўшы, пастанаўляе:

1) справаздачу прыняць да ведама;

2) палітыку Прэзыдыюму Ц. К. і ўсіх выканаўчых органаў БХД прызнаць правільнай, падчырківаючы правільнасьць занятага становішча адносна К.П.З.Б., выказанага камунікатам з дня 25 верасьня 1935 г. і апублікаванага ў №37 „Беларускай Крыніцы" за 1935 г.;

3) Прэзыдыюму Цэнтральнага К-ту і ўсім выканаўчым органам БХД выразіць поўнае прызнаньне і падзяку.

II. Абнова БХД.

Рада БХД выслухаўшы матывы Цэнтральнага Камітэту БХД аб патрэбе абнаўленьня „Беларускай Хрысьціянскай Дэмакрацыі" і разгледзіўшы абшырную пісьменную і прэсавую („Беларуская Крыніца" ад 7-га кастрычніка 1934 г. да 15 сьнежня 1935 г.) ў гэтай-жа справе дыскусію — праграмовыя прапановы і іх матывацыю, праекты паасобных параграфаў праграмы і праекты назову — сьцьвярджае, што:

a) абнова БХД для добра беларускай справы зьяўляецца канешнай і неадкладнай;

b) зьмест праекту абноўленай праграмы, уложаны Цэнтральным Камітэтам БХД на падставе дыскусыйнага матар'ялу і апублікаваны ў № 4 „Беларускай Крыніцы" за 1936 г., у цэласьці і ў паасобных пунктах адпавядае вымогам беларускага народу.

c) назоў для абноўленай БХД — „Беларускае Народнае Аб'еднаньне" (БНА)—запраектаваны Цэнтральным Камітэтам БХД такжа на падставе анкеты — праведзенай у прэсе — і пісьменнай дыскусіі — ёсьць добрым.

Прыймаючы пад увагу вышэйсказанае Рада БХД пастанаўляе:

1) „Беларускую Хрысьціянскую Дэмакрацыю (БХД) абнавіць— зьмяніць назоў, абнавіць праграму і паправіць статут;

2) абноўленую БХД назваць — „Беларускае Народнае Аб'еднаньне" (БНА) і прыняць праграму запраектаваную Цэнтральным Камітэтам БХД, уложаную на паседжаньні 18.I.36 г. і апублікаваную ў № 4 „Беларускай Крыніцы" за 1936 г.

Аб гэтых пастановах у справе абновы — зьмены назову і праграмы БХД, — Рада БХД, ужо як Рада „Беларускага Народнага Аб'еднаньня" даручае выканаўчым органам БНА выдаць да публічнага ведама адпаведны камунікат.

III. Наказ.

Рада БНА наказвае Цэнтральнаму Камітэту БНА далей вясьці незалежніцкую палітыку БХД, зорка сьледзячы за жыцьцём беларускага народу на ўсіх ягоных этнографічных землях, бароначы ягоных правоў і адпаведна рэагуючы на ягоныя крыўды.

ЗА СХОД РАДЫ:

(—) *Др. Ст. Грынкевіч*
Старшыня Сходу

(—) *Я. Найдзюк*
Сэкрэтар Сходу

Складайцеся на адзіны ў Зах. Беларусі квартальны літаратурна навуковы журнал „Калосьсе". Складка на адну кніжку найменш 1 зл.— Кніжка 5-я „Калосься" (першая ў гэтым годзе) ўжо ў друку. — Прысылайце дзеля друку матарыялы, адпаведныя характару журналу!

Адрас рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная 1—2.

Грошы перасылаць найлепш г. зв. разрахунковым пераказам, які можна купіць на кожнай пошце (1 грош за экзэмпляр).

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

Лекцыя Старшыні Бел. Інст. Гасп. і Культуры. У нядзелю 26 I сёл. кс. В. Гадлеўскі — старшыня Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, —у залі Інстытуту ў Вільні прачытаў вельмі зьмястоўную і цікавую лекцыю на тэму „Пачаткі гісторыі Беларусі." Пасьля лекцыі хор Б.І.Г.іК. прапяяў некалькі беларускіх народных песьняў, а такжа былі дэклямацыі: д-р Малецкі дэклямаваў верш Фр. Багушэвіча, а студ. Мядоўскі і Дасюкевіч—Янкі Купалы і інш. Народу—была поўная вялікая заля.

Паседжаньне Цэнтр. Ураду Бел. Інст. Гасп. і Культуры. Надовячы адбылося чарговае паседжаньне Цэнтральнага Ураду Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, на якім абгаварвана была справа беларускага школьніцтва і пастаноўлена ў сёлетнім 1935 годзе правесьці народны плебісцыт за родную, беларускую школу, г. зн. правесьці акцыю падаваньня дэкляраццыяў польскім школьным уладам з дамаганьнем беларускай школы.

Канцэрт-Вечарына. У суботу 8 лютага 1936 г. Беларускі, Украінскі і Літоўскі Студэнцкія Саюзы, прыкладам папярэдніх гадоў, ладзяць у залі Літоўскае гімназіі ім. Вітаўта Вялікага (Домброўская 5) VII чарговую Канцэрт-Вечарыну. У праграме хор, солёвыя нумары, народныя скокі і г. д.

Дзьве аркестры! Буфэт! Рэфлектары і шмат іншых атракцыяў.

Пачатак канцэрту а гадз. 22-й, вечарыны а г. 23 м. 30. Уступ 2 зл. 49 гр.; для студэнтаў 1 зл. 49 гр. Увесь даход празначаецца на карысьць незаможных сяброў вышэй пададзеных Саюзаў.

„Разьвіцьцё" украінскага школьніцтва ў Галіччыне

У Галіччыне, за часоў, калі панавала там Аўстрыя, украінскае школьніцтва, як пісала тады ўкраінская прэса, пераходзіла сапраўдную Голгофу. Тады ўсе украінскія газэты пісалі аб сваей школе пад агульным загалоўкам „*Украінская школа ў ярме.*"

У 1911-12 школьным годзе было ў Галіччыне 2 496 украінскіх народных школаў; прад самым выбухам сусьветнай вайны было 2.612 школ.

У часе сусьветнай вайны падчас аўстрыяцкай акупацыі Валыні, і пасьля ў часе кароткага панаваньня ўкраінскай улады паўстала на паўночна-заходніх украінскіх землях 1.050 украінскіх народных школаў.

Вось-жа разам 3.662 украінскія народныя школы перайшлі пад панаваньне Польшчы.

У 1923 годзе—выказвае „Sprawozdanie Komisji budżetowej" міністэрства Асьветы за 1925 г.—было йшчэ 3 027 украінскіх народных школаў у Польшчы. Тады яшчэ ня было аніводнае школы утраквістычнай—польска-украінскай.

У 1925 годзе украінцы правялі першы школьны плебісцыт і падалі польскім школьным уладам больш 100.000 школьных дэкляраццыяў з дамаганьнем украінскай мовы навучаньня ў школах. Пасьля гэтага плебісцыту, афіцыяльная міністэрская статыстыка „Szkoły powszechne Rzeczypospolitej Polskiej w roku szkolnym 1925 26" выказвае ўжо 1.055 украінскіх народных школаў у Польшчы.

Статыстычная ведамасьць, выданая ў 1928 г. Прэзыдыюмам Рады Міністраў п. н. „Materjały odnoszące się do działalności Rządu w czasie od 15.V.1926 do 31.XII.1927", выказвае далейшае зьмяншэньне ліку ўкраінскіх народных школаў у Польшчы: — у 1926 г. было ўкраінскіх школаў 925, а ў 1927-28 шк. годзе — ўжо толькі 774 школы.

У 1932 годзе украінцы правялі другі масавы школьны плебісцыт і падалі 350 000 школьных дэкляраццыяў з дамаганьнем украінскай мовы навучаньня ў школах

Колькі-ж ёсьць цяпер украінскіх народных школаў у Польшчы? На гэта дае адказ паказаньне ў судзе падчас нядаўна закончанага працэсу ў Варшаве ОУН начальніка палітычнага аддзелу міністэрства ўнутраных спраў Сухэнка, які, між іншым, сказаў, што ў сёлетнім школьным годзе ёсьць у Польшчы толькі 589 украінскіх школаў.*)

Камэнтары тут не патрэбныя— ўсё паказваюць цыфры афіцыяльных жарол.

*) факты і цыфры узятыя з газэты „Діло" № 18 за 1936 г.

БЕЛАРУСЫ! Прысылайце ахвяры на фонд беларускай асьветы! — Пашырайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

Arhanizacyjny Statut Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia — B N.A.

I. Siabry B. N. A.

§ 1. Siabram Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia— BNA, moža być kožny Biełarus, jaki zhadžajecca z prahramaj arhanizacyi.

§ 2 Abawiazkam kožnaha siabra BNA jość:

a) wykonywać arhanizacyjnyja pastanowy i rasparadžeńni atrymanyja ad partyjnych uładaŭ, a taksama pryjmać partyjnyja stanowišča, na jakija budzie wybrany;

b) apłačywać partyjnuju składku, raźmier jakoj wyznačaje sam pawodle ŭłasnaha razumieńnia i mahčymaści;

c) čytać i dawać składku na hazety, wydawanyja BNA, a taksama pastajanna znachodzić dla ich nowych čytačoŭ i składčykaŭ;

d) mieć partyjny bilet.

§ 3. Kožny siabra BNA maje prawa:

a) pryjmać učaście na schodach i źjezdach BNA.

b) wybirać i być wybranym na ŭsie stanowišča.

§ 4. Siabry BNA pryjmajucca Centralnymi ŭładami arhanizacyi na prapanowu swaich-ža miascowych orhanaŭ.

§ 5. Nichto z siabroŭ BNA nia moža naležać da inšych palityčnych arhanizacyj.

§ 6. Pazbawić prawoŭ siabra BNA moža kožnaja miascowaja arhanizacyja. Wyklučyć z BNA maje prawa tolki Centralny Kamitet. Hetaje swajo prawa Centralny Kamitet moža pieradawać i daručać inšym uładam arhanizacyi.

Pazbaŭleny prawoŭ siabra BNA maje prawa ŭ praciahu miesiaca abžaławać pastanowu miascowaj arhanizacyi ŭ Centralny Kamitet, jaki i wyrašaje tady akančalna hetuju sprawu.

II. Miascowaja arhanizacyja.

§ 7. Siabry BNA, jakija pražywajuć u adnej ci niekalkich susiednich wioskach, sa zhodaj Centralnych uładaŭ arhanizacyi, stwarajuć partyjny Hurtok. U wialikšych miastečkach i haradoch rajonnyja Hurtki BNA sa zhody Centralnych uładaŭ arhanizacyi mohuć łučycca ŭ adzinuju Haradzkuju arhanizacyju BNA.

§ 8. Hurtok wybiraje swoj Kamitet, składzieny z troch asob: staršyni, sekretara i skarbnika. Kamitet wystupaje ad imia Hurtka zhodna z pastanowami Hurtka abo zhodna z rasparadžeńniem wyšejšych arhanizacyjnych ŭładaŭ.

§ 9. Schody Hurtka adbywajucca ŭ mieru patreby i sklikajucca z ułasnaj inicyjatywy Kamitetu, na žadańnie troch siabroŭ Hurtka abo na žadańnie wyšejšaj arhanizacyjnaj ułady.

§ 10. Da kompetencyi Hurtka naležyć:

a) wybar delehataŭ na partyjnyja źjezdy;

b) źbirańnie składak, partyjnych achwiaraŭ i składak ad siabroŭ na hazetu;

c) wyznačeńnie dla Kamitetu i paasobnych siabroŭ Hurtka prac arhanizacyjna ahitacyjnych, asabliwa-ž pracy ŭ pašyrańni ahitacyjnych drukaŭ i ŭ znachodžańni nowych składčykaŭ na hazety;

d) pryjmańnie sprawazdačaŭ ab dziejalnaści Kamitetu i paasobnych siabroŭ Hurtka;

e) razwažańni nad palityčnymi sprawami i pryjmańni pastanowaŭ jak ahulnych, tak i ŭ sprawach miascowaha charaktaru.

§ 11. Adkaznym pierad arhanizacyjaj za pracu Hurtka źjaŭlajecca Kamitet Hurtka.

III. Pawietawaja arhanizacyja.

§ 12. Siabry BNA, jakija žywuć u adnym pawiecie, sa zhody Centralnych uładaŭ arhanizacy składajuć arhanizacyju BNA danaha pawietu.

§ 13. Pawietawy źjezd BNA sklikajecca Pawietawym Kamitetam sa zhody abo na žadańnie Centralnaj ułady arhanizacyi.

§ 14. Pawietawy źjezd:

a) wybiraje Pawietawy Kamitet u składzie staršyni, sekretara, skarbnika i dwuch kandydataŭ;

b) pryjmaje sprawazdaču ab dziejalnaści Kamitetu;

c) razwažaje sprawy palityčnyja i wynosić u hetych sprawach swaje pastanowy;

d) wybiraje delehataŭ na Ahulny Źjezd arhanizacyi.

§ 15. Pasiedžańni Pawietawaha Kamitetu wyznačajucca:

a) pastanowaj papiaredniaha pasiedžańnia;

b) staršynioj Kamitetu z ułasnaj inicyjatywy abo na žadańnie dwuch siabroŭ Kamitetu;

c) na žadańnie centralnaj ułady arhanizacyi.

§ 16. Da abawiazkaŭ Pawietawaha Kamitetu naležyć:

a) padhatoŭka i sklikańnie pawietawych źjezdaŭ;

b) kantralawańnie dziejalnaści miascowych Hurtkoŭ;

c) wykonywańnie pastanowaŭ źjezdaŭ;

d) arhanizawańnie mitynhaŭ i palityčnych naradaŭ, kirawańnie palityčnaj dziejnaściaj na abšarach pawietu ŭ metach pahłybleńnia świadomaści biełaruskich sialanskich i rabotnickich masaŭ i pašyreńnia arhanizacyi;

e) składańnie Centralnamu Kamitetu sprawazdač ab arhanizacyjnaj dziejalnaści,

Pahroza wajny ŭ Eŭropie

Na ŭsim świecie pałažeńnie ciapier napružanaje i niespakojnaje. Usiudy čakajuć niejkaje pieramieny. Dziaržawy zbrojacca, tworać bloki, sajuzy i hetak hatowiacca da niejkaj hieneralnaj razryŭki. Stwarajecca paważnaja pahroza wajny.

Z Londanu padajuć hazety, što ŭ anhielskich palityčnych kruhoch sprawa Abisynii adyjšła na zadni plan, bo anhielcy bačać ciapier bolšuju niebiaśpieku dla Eŭropy z boku Niamieččyny, čymsia z boku Italii, jakaja wiadzie ŭžo napaśnickuju wajnu ŭ Afrycy. Anhielskija ŭłady majuć wiestki, što Niamieččyna zaraz maje zaniać zdemilitaryzawanuju pałasu nad Rejnam i zažadaje zwarotu kalonijaŭ, a tak-ža i źmieny ŭschodnich hranicaŭ. Niamieččyna biazupynna zbroicca i wa ŭsich halinach žyćcia hatowicca da wajny.

Hetkija wiestki zmusili anhielski ŭrad zapytacca ŭ niamieckaha dyktatara Hitlera, jakija jon maje plany ŭ azbrajeńni Niamieččyny. Hitler adkazaŭ: — „nijakich wyjaśnieńniaŭ u hetaj sprawie dać nie mahu, bo sam prykazywaju rastreliwać tych niemcaŭ, jakija infarmujuć čužyncaŭ ab planach zbrajeńnia Niamieččyny." Z hetaha jasna, jakija suadnosiny miž Anhlijaj i Niamieččynaj.

Tut treba adznačyć, što Anhlija suproć planaŭ Niamieččyny staić poruč z Francyjaj, a Francyja maje sajuz z Sawietami.

Sawiecki maršał Tuchačeŭski ab zbrajeńniach Niamieččyny, Polščy i Japonii.

Na naradach CIK-a ŭ Maskwie zastupnik wajennaha kamisara SSRR. maršał Tuchačeŭski miž inšym skazaŭ:—Niamieččyna śpiešna zbroicca i hatowicca da wajny; za Niamieččynaj zbroicca tak-ža Polšč. Na ćwierdžańnie, što niamieckaje zbrajeńnie nie pahražaje wajnoj z Sawietami, bo Niamieččyna nia stykajecca hranicaj z SSRR, Tuchačeŭski adkazaŭ: — u 1914 h. Niamieččyna napała na Francyju praz Belhiju, ciapier moža napaści na SSRR praz Litwu. Śpiešna zbroicca tak-ža i Japonija.

Słowam, wajna Sawietam pahražaje z uschodu i zachodu.

Pahroza wajny na Dalokim Uschodzie

U minułym tydni Unutranaja Manholija abwieščana samastojnaj, niezaležnaj dziaržawaj. Na čale hetaj nowaj dziaržawy staić kniaź Teg-Wang, jaki apirajučysia na Japoniju i Mandžuryju maje stacca caram Unutranaj Manholii. Užo armija Unutranaj Manholii apynułasia ŭ rukach japoncaŭ, bo mandžurski hienerał Lin-Šu-Gaju naznačany hałoŭnakamandujučym. Japonija pryabiacała pomač u zbrajeńni mandžurskamu kamandzieru manholskaj armijaj.

Hetakim sposabam Japonija ŭkrapiła swaje ŭpływy ŭ Paŭnočn. Kitaju i prałažyła sabie šlach dziela dalejšaj ekspansii. Ciapier biezsumniŭna Japonija pačnie rabić nastup na Wonkawuju Manholiju, jakaja maje sajuz z SSRR.

Hety fakt zawastraje jašče bolš suadnosiny miž Sawietami i Japonijaj i moža dawieści da aružnaha kanfliktu.

Japonska mandžurska-kitajski sajuz

Japonski ministr zahraničnych spraŭ nadowiačy ŭ parlamancie skazaŭ pramowu, u jakoj, miž inšym, zajawiŭ: — Japonija imkniecca da stwareńnia bloku troch azijackich dziaržaŭ: Japonii, Mandžuryi i Kitaju. Hetyja dziaržawy pawinny abjadnacca dziela baraćby z balšawizmam i suproć Sawietaŭ. U adnosinach da Zł. Št. Ameryki i Anhlii, katorych Japonija starajecca tak ža adharadzić ad Azii, japonski ministr wykazaŭsia ciapier łahodna i miralubna.

Nowy ŭrad u Fracyi

Paśla adstaŭki francuskaha ŭradu, na čale jakoha stajaŭ Lawal, utwaryŭsia nowy ŭrad na čale z premjeram Sarro U kabinecie Sarro jość 9 ministraŭ radykałaŭ, 4 socyjalistaŭ i 10 z radykalnaj lewicy. Słowam, hety ŭrad pakazwaje, što ŭ Francyi biare wierch lewy kurs.

U palityčnych kruhoch razważajuć, što hety ŭrad zakrapić supracoŭnictwa Francyi z Sawietami i padasca ŭ adstaŭku, bo prociŭ jaho z samaha pačatku paŭstała wostraja apazycyja prawych partyjaŭ, jakija suproć zahraničnaj palityki hetaha ŭradu adnak nie wystupajuć.

Niamieččyna pryznała Mandžuryju

Mandžurski ŭrad źwiarnuŭsia da niamieckaha ŭradu z prapazycyjaj naładzić handlowyja znosiny. Niamiecki ŭrad na heta zhadziŭsia, i heta aznačaje pryznańnie Niamieččynaj Mandžuryi niezaležnaj dziaržawaj.

Treba wiedać, što dziaržaŭnaj niezaležnaści Mandžuryi nie pryznaje Liha Narodaŭ, a tak-ža i Ameryka. Pryznańnie Niamieččynaj Mandžuryi ŭzmacniaje pałažeńnie Japonii na Dalokim Uschodzie.

Strełу ŭ Wilenskim Akružnym Sudzie

U paniadziełak 27 studnia siol. u Wilenskim Akružnym sudzie rozhladałasia sprawa 17 abwinawačanych za kamunistyčnuju dziejnaść. Padčas dapytywańnia hałoŭnaha świedki askaržańnia niejkaha Strelčuka — kanfidenta,—z ławak, dzie siadzieła publika, padniaŭsia małady čaławiek i z rewalweram u ruce chutka padskočyŭ da Strelčuka i pačaŭ u jaho stralać. Stralčuk upaŭ, a napaśnik pačaŭ uciakać. Tajnaja palicyja dahaniajučy i stralajučy raniła napaśnika. Napaśnikam akazaŭsia Siarhiej Prytycki. Ciapier ranienyja Strelčuk i Prytycki lažać u špitali. Prytycki słaby, a Strelčuk budzie žyć — ćwierdziać lekary.

Roznyja wiestki

Z UKRAINSKAHA ŽYĆCIA.

Lubilej mitrapalita Šeptyckaha. Sioleta 16 studnia mitrapalit Andrej Šeptycki światkawaŭ jubilej swajho 35-cihodździa na mitrapaličym prastole. Hety jubilej uračysta światkawali ŭsie ukrainskija narodnyja arhanizacyi. Ukrainskaje hramadzianstwa i hetym razam wyjawiła swaju hłybokuju pašanu mitrapalitu Andreju Šeptyckamu—kniaziu Ukrainskaj Carkwy.

Sprawa niaŭdałaha napadu na Wałynskaha wajawodu Juzefskaha. U Łucku 22 studnia sioleta adbyŭsia sud nad Aleksandram Kucam, jakoha winawacili za prynaležnaść da OUN (Orhanizacyja Ukrainskich Nacyjanalistaŭ) i za toje što jon byccam arhanizawaŭ u 1933 i 1934 h. napad na Wałynskaha wajawodu Juzefskaha. Kuc na sudzie zajawiŭ, što da OUN naležaŭ i pa prykazu arhanizawaŭ napad na wajawodu.

Prysud: Kuc zasudžany na 9 hadoŭ katarhi i kara źmienšana na padstawie amnestyi. Adličyŭšy paŭtara hoda adsiedžanaj turmy da sudu, astałosia Kucu adbywać karu 4 hady i 6 miesiacaŭ.

Z POLŠČY

Upadak školnictwa. Ab sučasnym pałažeńni školnictwa ŭ Polščy hazeta Robotnik" piša nadta trahična. —Štoraz mienšy lik dziaciej kančaje poŭny kurs pačatkawaj škoły. Na 700–800 tysiač dziaciej, što pakidajuć kožny hod školu, adychodzić ledź 200—250 tysiač dziaciej, jakija končyli kurs nawuki. Z hetaha liku— što kančaje kurs pačatkawaha nawučańnia — ledź 100 tysiač dziaciej kančaje 7 addziełaŭ pačatkawaj škoły.—

Biaz škoły. Polski sajuz wučycialoŭ abličaje, što ŭ Polščy nia chodzić u školu 1 milijon dziaciej u školnym wieku. U 1936 hodzie budzie biaz škoły 1.300.000 dziaciej. Kab dać školu hetym dzieciam, treba 20 tysiač nowych wučycialoŭ, a hrošaj treba najmienš 40 milijonaŭ zł. u hod. A tut treba rabić aščadnaść u dziaržaŭnym budžecie...

Nowaja partyja—„Polskaja Radykalnaja Partyja." U Waršawie paŭstała nowaja palityčnaja partyja pad nazowam „Polskaja Radykalnaja Partyja." Załažyli hetuju partyju b. ambasadar Tytus Filipowič, b. ministr i b. pasoł Jankoŭski.

Biezraboćcie. U sojmawaj budžetnaj kamisii, padčas razhladańnia budžetu ministerstwa hramadzkaj apieki, wyjawiłasia, što ŭ Polščy bolš 1.400.000 ludziej šukaje pracy. Ministr Jaščołt dakazywaŭ, što hałoŭnyja pryčyny ŭzrostu biezraboćcia hetkija: zaniapad ziemlarobstwa, słaboje raźwićcio haspadarčaha žyćcia i naturalny pryrost ludziej zdatnych da pracy.

Studenckaja zabastoŭka. U minułym tydni ŭ Waršawie, Lwowie i ŭ Wilni adbylisia studenckija zabastoŭki suproć wysokaj apłaty za nawuku. Zabastoŭka prajawiłasia ŭ tym, što studenty demonstracyjna nie pajšli słuchać wykładaŭ.

Łahiery adasableńnia ŭ Berezie Kartuskaj. Dnia 17 studnia siol. wypuščana z łahieru adasableńnia ŭ Berezie Kartuskaj 12 ukraincaŭ, 2 endekaŭ i 4 kamunistaŭ. U łahiery astałosia: 16 ukraincaŭ, 4 endekaŭ i 8 kamunistaŭ.

Aryšt adwakata. U minułym tydni ŭ Waršawie aryštawany adwakat M. Rudzinski, abaronca b. bieraściejskich wiaźniaŭ. Jaho winawaciać u tym, što byccam krytykawaŭ prysud u sprawie zabojstwa min. Pierackaha.

Z ZAHRANICY

Liha Narodaŭ nia jość Lihaj Narodaŭ. Na apošniaj sesii Rady Lihi Narodaŭ byli wyjaŭleny pradstaŭnikami dziaržaŭ, siabroŭ Lihi Narodaŭ, u wostraj formie pahlady na samuju Lihu Narodaŭ. Pradstaŭnik Italii miž inšym skazaŭ: — kab Liha Narodaŭ nia była Lihaj Dziaržaŭ, ale sapraŭdnaj Lihaj Narodaŭ, dyk u joj byli-b pradstaŭniki Ehiptu i Ukrainy.

Sajuz Niamieččyny z Japonijaj. Wiestka ab zaklučeńni wajskowaha sajuzu miž Niamieččynaj i Japonijaj paŭtarajecca dalej. Anhielskaja hazeta „Morning Post" padaje, što hety sa-

---

a taksama ab palityčnym, kulturnym i haspadarčym žyćci ŭ pawiecie.

§ 17 Pawietawy Kamitet utrymliwaje stałuju suwiaź z Kamitetami Hurtkoŭ i z Centralnym Kamitetam. Kantraluje składku na hazetu i siabroŭskija składki, a taksama kantraluje pašyrańnie arhanizacyjnych drukaŭ.

Adkaznym pierad Centralnym Kamitetam za stan pracy ŭ pawiecie źjaŭlajecca Pawietawy Kamitet.

IV. Akružnaja arhanizacyja.

§ 18. Centralny Kamitet, kali znojdzieć patrebnym, stwaraje Akružnyja Arhanizacyi BNA, złučajučy ŭ ich pa niekalki pawietawych arhanizacyj.

V. Ahulny Źjezd.

§ 19. Najwyšejšaj uładaj BNA źjaŭlajecca Ahulny Źjezd. Ahulny Źjezd pastanaŭlaje ab usiej palityčnaj i arhanizacyjnaj dziejalnaści BNA, a taksama ab prahramie, taktycy i statucie, wybiraje Centralny Kamitet, i Rewizyjnuju Kamisiju BNA, a tak-ža pryjmaje ad ich sprawazdaču.

§ 20. Ahulny Źjezd składajecca z arhanizacyjnych uładaŭ, z delehataŭ hurtkoŭ i pawietawych kamitetaŭ, a tak ža z mužoŭ dawieru i pracaŭnikoŭ arhanizacyi. Na žadańnie najmienš 7 arhanizacyj pawietawych (źjezdaŭ ci pawietawych kamitetaŭ) Centralny Kamitet abawiazany sklikać Ahulny Źjezd u praciahu troch miesiacaŭ.

VI. Rada B.N A.

§ 21. Rada BNA składajecca: z siabroŭ Centralnaha Kamitetu, Rewizyjnaj Kamisii, i najmienš 7-mioch pradstaŭnikoŭ pawietawych kamitetaŭ, abo mužoŭ dawieru, paklikanych Centralnym Kamitetam.

§ 22 U wypadku pilnaj patreby wyjawić stanowišča ŭsiaje BNA u ważniejšych sprawach — Centralny Kamitet, ewentualna prezydyjum Centralnaha Kamitetu, sklikaje Radu arhanizacyi.

§ 23. Rada arhanizacyi pryjmaje sprawazdaču z dziejnaści Centr. Kamitetu, wynosić pastanowy ŭ sprawach palityčnych i arhanizacyjnych, a ŭ wypadku pilnaj patreby wyrašaje ŭsie sprawy aznačanyja ŭ § 19 i prynaležnyja Ahulnamu Źjezdu.

§ 24. Pastanowy Rady na pieršym Ahulnym Źjeździe arhanizacyi paddajucca pad razhlad.

VII. Centralny Kamitet.

§ 25 Centralny Kamitet kiruje dziejalnaściu swaich pradstaŭnikoŭ, dziejalnaściu Pawietawych Kamitetaŭ i ŭsich inšych arhanizacyj BNA.

§ 26. Centralny Kamitet składajecca z 9-cioch asob, jak siabraŭ, i 2-ch zastupnikaŭ, wybiraje z-pamiž siabie prezydyjum u składzie 5-cioch asob: staršyni, 2-ch wicestaršyń, skarbnika i sekretara.

§ 27. Pasiedžańni Centralnaha Kamitetu adbywajucca ŭ mieru patreby i sklikajucca staršynioju z jaho inicyjatywy, pa pastanowie prezydyjumu abo na žadańnie troch siabroŭ Kamitetu.

§ 28. Dla wiadzieńnia paasobnych halin pracy Centralny Kamitet stwaraje addziełу i wybiraje z ličby siabroŭ Kamitetu kiraŭnikoŭ hetych addziełaŭ.

§ 29. Pasiedžańni Prezydyjumu C. K. adbywajucca ŭ mieru patreby i sklikajucca staršynioj abo wicestaršynioj. Na swaje pasiedžańni Prezydyum maje prawa zaprašać kiraŭnikoŭ paasobnych addziełaŭ, siabroŭ C. K. i mužoŭ dawieru z prawam daradčaha hołasu.

VIII. Rewizyjnaja Kamisija.

§ 30. Rewizyjnaja Kamisija składajecca z troch siabroŭ i adnaho zastupnika, jakich wybiraje Ahulny Źjezd (abo Rada) BNA.

§ 31. Rewizyjnaja Kamisija spraŭdžaje prychoda-raschodnuju knihu Centr. Kamitetu i robić sprawazdaču na Ahulnym Źjeździe BNA abo prad Radaj arhanizacyi.

IX. Arhanizacyjny sud.

§ 32. Nieparazumieńni pamiž siabrami BNA wyrašaje arhanizacyjny sud, jaki wyznačajecca kožny raz Centralnym Kamitetam u liku 5-cioch asob, na piśmiennaje žadańnie pakryŭdžanaha ci abražanaha siabry. Z hetych 5-cioch čaławiek pakryŭdžany wybiraje sabie 3-ch, jakija i stanowiać partyjny sud, što wyrašaje biezapelacyjna sprawu pakryŭdžanaha.

X. Finansy BNA.

§ 33. Finansy BNA składajucca z składak ichnych siabroŭ.

§ 34. Pałowa siabroŭskich składak zastajecca ŭ arhanizacyi miajscowaj ci pawietawaj, druhaja-ž pałowa adsyłajecca ŭ Centralny Kamitet.

§ 35. Pawietawyja źjezdy majuć prawa ŭstanaŭlać dadatkowyja składki na specyjalnyja mety.

XI. Pastanowy.

§ 36. Pastanowy ŭsich arhanizacyjnych uładaŭ i sabrańniaŭ pryjmajucca zwyčajnaj bolšaściu hałasoŭ. Pastanowy-ž Ahulnaha Źjezdu (Rady) adnosna prahramy, abo Statutu BNA wymahajuć bolšaści $^{2}/_{3}$ hałasoŭ delehataŭ, prysutnych na Ahulnym Źjeździe (Radzie).

XII. Časowyja prawiły.

§ 37. U tych pawietach, dzie jašče nia stwarany miajscowyja Hurtki i nia wybrany jašče Pawietawyja Kamitety, wiaduć arhanizacyjnuju pracu pradstaŭniki arhanizacyjnych uładaŭ, mužy dawieru BNA, naznačanyja Centralnym Kamitetam i pierad im adkaznyja.

juz padpisany 4.I.36 u Tokio. Sajuz hety maje charaktar uzajemnaj pomačy i wyrazna škirawany prociŭ Sawietaŭ.

Prad kancom „stachanaŭščyny“ ŭ Sawietach. Balšawiki ŭsialakimi sposabami padychodziać da sprawy padniaćcia wytworčaści ŭ haspadarčym žyćci. Byli sproby, kab čaławiek-rabotnik wydawaŭ z siabie najbolš enerhii ŭ pracy, adnak akazałasia, što natuhi źwierch siły škodnyja rabotnikam i škodnyja pradpryjemstwu.

„Stachanaŭščyna“— heta wydumka balšawika Stachanawa, pawodle jakoha nawat adzin rabotnik moža zrabić za čatyroch abo za šaścioch, kali nia budzie žaleć siabie i mieć usio nieabchodnaje da pracy. Hety sposab nia nowy, jon byŭ wiedamy ŭ Ehipcie za časoŭ faraonaŭ.

Woś-ža ŭ Sawietach śpiarša „stachanaŭščynaj“ zachaplalisia, ale ciapier dajšli da prakanańnia, što jana škodnaja dla rabotnikaŭ i dla promysłu. Dziela hetaha ŭžo ŭ Sawietach „stachanaŭščyna“ kasujecca.

Słowam, zakony žyćcia silniejšyja ad teoryi. I ab hetym prakonywajucca balšawiki, jakija hetak šyroka praktykujuć teoryju kamunizmu.

Sawiety nia buduć płacić doŭhu, a Niamieččyna hatowicca da wajny z Sawietami. Amerykanski senatar Homilton Luis z Ilinois niadaŭna wiarnuŭsia z krainy Sawietaŭ, a takža z Niamieččyny. U Sawietach jon daśledwaŭ, ci balšawiki mohuć zapłacić amerykanskija daŭhi, i dawiedaŭsia, što Sawiety hetaha doŭhu nia buduć płacić. U Niamieččynie daśledziŭ jon, što Niemcy paśpiešna zbrojacca i hatowiacca da wajny z Sawietami.

Wyrodnyja mužy i baćki. U Sawietach ciapier prawodzicca baraćba z wyrodnymi mužami i baćkami, jakija wyrakajucca swaich žonak i dziaciej. Da hetaj wyrodnaści dawiało ludziej biezrelihijnaje i ahułam antymoralnaje žyćcio. Ciapier balšawiki z hetym złom wiaduć baraćbu. Ab wyrodnych baćkach pišuć u hazetach, padajuć ichnija imiony i proźwiščy i hetak publična sudziać, jak hramadzkich škodnikaŭ.

Z wajennaha frontu ŭ Afrycy. Wajna miž Italijaj i Abisynijaj pradaŭžajecca. Adbywajucca zaŭziatyja bai. Italijancam dawoli ciažka wajawać z abisyncami. Italijancy ŭžywajuć u wajnie trujučyja hazy, a abisyncaŭ padazrajuć, što jany stralajuć kulami „dum-dum.“ Słowam, wajna zaciahwajecca i što dalej robicca bolš dzikaj.

Padatak ad nabaženstwaŭ Niamieččynie. Niamiecki ŭrad wydaŭ rasparadžeńnie, jakim zapawiadaje apadatkawańnie nabaženstwaŭ. Henaje rasparadžeńnie, jakoje abražaje relihijnaje pačućcio ludziej, wyklikała wialikaje abureńnie.

P A D Z I A K A.

Hetym składaju ščyruju padziaku Pawažanamu Ajcu ADAMU STANKIEWIČU za św. Imšu ŭ 40-wy dzień śmierci našaj maci.

A. i P. Chodźki

Wilnia, Bonifraterskaja 4—3.

26.I.36.

Пісьмы з вёскі

Як жывуць сяляне.
(*Касаўскі павет*).

Бедна жывуць нашыя сяляне. У вёсках Касаўскага пав. большасьць сялян—малазямельныя і беззямельных. Кепска жывуць і тыя сяляне, што разыйшліся на хутары, бо комасацыя праведзена ў нас без прырэзкі зямлі. Зямельныя панскія абшары, якімі пры справядлівай зямельнай рэформе маглі-б пашырыць малазямельныя сяляне свае вузкія загоны, а беззямельныя заляжыць свае варштаты працы — гэтыя абшары зямлі перайшлі ў рукі польскіх асаднікаў, вайсковых і цывільных. Гэтыя асаднікі займаюць у нас самаўрадавыя становішчы і агулам у жыцьці грамадзка-эканамічным, а так-жа і ў жыцьці грамадзка гаспадарчым.

Вёскі нашыя перапоўненыя людзьмі. У вёсках страшэнная галіта. Людзі не даядаюць, бо для ўсіх вясковых прадуктаў не хапае. Заработкаў няма і купіць няма зашто. Сяляне ня могуць купіць нават кухоннай солі і карыстаюць з солі „быдлячай“, якую захоўваючы вялікую фармальнасьць (пасьведчаньні солтысаў і войтаў) танна могуць купіць у гуртоўнях гаспадарчых арганізацыяў. Нехта ў цэнтры Польшчы можа падумаць, што ў нас на Палесьсі ўзьнялася гадаўляная культура, калі сяляне з пасьведчаньнямі купляюць соль для кароў. А фактычна гэта праява галіты, гэта гора сялян, гэта зьяданьне людзьмі быдлячага прадукту. Цукру ў нашых вёсках ня знойдзеш і на лякарства. Асьвятляць карасінай нашыя сяляне навучыліся пановаму— выкручваюць кнот у лямпе вышэй каўпачка — гэтак выгарвае менш карасіны, хоць агонь блішчыць. Серчыкі сяляне шчапаюць на часьці і найбольш карыстаюцца красівом. Абутак сяляне робяць з гумы — з апонаў патаптаных аўтамабільных колаў. Гэткі абутак надта нездаровы — сьціскае і парыць ногі.

Сёлетняя безмарозная зіма прыбаўляе нашым сялянам бяды — ня можна з лугоў вывезьці сена, дзе яно ляжыць у стагох, а без марозу на нашыя лугі ня ўзыдзеш. Няма сена, няма чым карміць скаціны.

Марная справа ў нас і школьная. Беларускіх школ няма, утраквістычныя польска-беларускія школы ператвораны ў школы польскія.

Дзеці папольску сьпярша нічога не разумеюць, а пакуль крыху прыломяцца праходзяць гады. Гэтак прасядзеўшы беларускае дзіця ў польскай школе абавязкавы тэрмін 7 гадоў выходзіць з „дыплёмам скончэньня 4 аддзелаў пачатковай школы амаль ня ўмеючы ані пісаць ані чытаць.

Цяпер пару слоў аб нашай моладзі.

Сумнае жыцьцё нашай моладзі. Беларускія арганізацыі ў нас даўно пазачыняны. У нашых вёсках размножыліся польскія арганізацыі. Да нашай моладзі аднак польская культура не прыстае. Моладзь уплывам полёнізацыі не паддаецца. Нашая моладзь і ў польскіх арганізацыях вядзе беларускую работу — народнае ўсьведамленьне.

Я. Л—с ь.

Z sialanskaha žyćcia
(*Niaświski pawiet*).

Užo mnoha hadoŭ prychodzić „Biełaruskaja Krynica“ i ŭ našyja wakolicy. Čytajem my ŭ „B. Kr.“ karespandencyi adusiul i ab usim, ale z Niaświskaha pawietu redka kali i mała ab čym. Treba praŭdu skazać, što ŭ našych wakolicach čytačoŭ hazety mnoha, ale takich, jakija-b pisali ŭ hazetu, to nadta mała, a kali j padojdzie kamu achwota apisać dolu našych ludziej, to heta robić z wialikaj aściarožnaściaj, kab niechta nie dawiedaŭsia i kab, ściaražy Boža, ab hetym nia wiedaŭ „pastarunak.“ Słowam, niejki strach tajomnaj siły paraližuje dobraje dzieła ŭ zarodku.

Ciapier kolki słoŭ ab moładzi.

Moładź patrabuje arhanizacyi. Swajej, biełaruskaj arhanizacyi ŭ nas niama. Našaja moładź zapiswajecca ŭ arhanizacyju polskaj „Młodej wsi,“ jakaja ŭ našych wakolicach ładzić biełaruskija pradstaŭleńni. Za minuły 1935 h. „Młoda Wieś“ u našych wakolicach zładziła 6 biełaruskich pradstaŭleńniaŭ—„Pasłaniec,“ „Čort i Baba,“ „Na wioscy,“ „Mikitaŭ łapać,“ „Pašylisia ŭ durni,“ „Ptuška ščaścia.“ Moža chto skaža, čamu našaja moładź nie zakładaje swajej, biełaruskaj kulturna-aświetnaj arhanizacyi. Na hetkaje pytańnie treba adkazać woś jak.

U nas u 1927 h. byŭ zasnawany hurtok Bieł. Instytutu Haspad. i Kultury. Kolki my praz hety hurtok nie staralisia dastać dazwoł na pradstaŭleńnie, — dastać jaho nie mahli.

Woś i ŭsia zahadka, dziela čaho našaja moładź zapiswajecca ŭ polskuju arhanizacyju, raźwiazana.

U 1926 h. była ŭ nas utrakwistyčnaja, polska-biełaruskaja škoła, a ciapier hetaja škoła ŭžo čysta polskaja — nawučańnie dziaciej pabiełarusku skasawanaje. A škada, bo dzieci papolsku amal ničoha nie razumiejuć i baćki chočuć, kab dziaciej ichnich u škole wučyli pabiełarusku.

Darahaja moładź! Jość jašče adzin sposab uzbahačeńnia rodnaj kulturaj — heta samaadukacyja. Na samaadukacyju nia treba ani dazwołaŭ i nichto nia moža zabaranić. Wypiswajma biełaruskija knižki, hazety, žurnały i čytajma i druhich zaachwočywajma. Hazety i knižki wypisywajma i ŭ składčynu i hetak samatužna praświačajmasia.

J a ś k a

Naša pošta

W i a l i č k a. Atrymali, karystajem, pišycie čaściej i wyraźniej. Premiju Wam wyšlem.

N o w i k. Karespandecyju atrymali, dziakujem, budziem pa mahčymaści karystać, starajciesia pisać wyraźniej, bo nadta ciažka čytać. Premiju wyšlem.

S p i r y d o w i č. Dziakujem, premiju wyšlem.

J. L—ś. Atrymali, dziakujem, karystajem, prośbu spoŭnili, premiju wyšlem.

P a t- k o. Piśmo i hrošy atrymali, dziakujem, premiju wyšlem, karespandencyju nadrukujem, pišycie čaściej.

Š l a c h c i c a s y n. Karespandencyju atrymali, dziakujem, nadrukujem. Bibliatečku Wam wyšlem, jak pryšlicie na pierasyłku. Wam wysłali adkrytku ŭ hetaj sprawie.

Бацькі Беларусы! Вучэце сваіх дзетак беларускае граматы! Дамагайцеся роднае беларускае школы!

Biełaruski Instytut
Haspadarki i Kultury
Vilenski Addzieł
Vilnia, Zavalnaja 1—1.

Pračytaj, sam pryjdzi i druhich pryviadzi.

PAWIEDAMLEŃNIE

U niadzielu dnia 2-ha lutaha siol. u zali Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury pry Zawalnaj wul. 1—1 buduć pračytany dźwie publičnyja lekcyi na temu:

I. „Adkul pachodzić Biełaruski Narod?“

(a) Prychod u Eŭropu i rassialeńnie aryjskich plamionaŭ, b) Z jakoj hrupy plamionaŭ wywodzicca Biełaruski Narod, c) Dzie prabaćkaŭščyna sławian, d) Wialikaje pierasialeńnie narodaŭ i prychod biełaruskich plamionaŭ u naš kraj, e) Adkul uzialisia warahi-rusy i ich arhanizacyjnaje značeńnie na ŭschodzie Eŭropy, f) Adkul pajšoŭ nazoŭ „Biełaruś?)“

Lekcyju čytacimie Ks. W. Hadleŭski.

II. „Satyra ŭ Franciša Bahušewiča“

(a) Karotkaja biohrafija Fr. Bahušewiča, b) Fr. Bahušewič jak wučvciel Biełaruskaha Narodu, c) satyra jak najmahutniejšaja zbroja ŭ Fr. Bahušewiča ŭ baraćbie z šlachockaj fanaberyjaj i pustatoj, d) adnosiny Fr. Bahušewiča da žydoŭ, e) spačućcio Fr. Bahušewiča dla biełaruskaha sielanina).

Lekcyju čytacimie Dr. J. Malecki.

Pačatak roŭna a hadzinie 17-aj. Uchod wolny i biasplatny. Zala ciopłaja. Wiešałka biasplatnaja.

Urad Wilenskaha Addziełu BIHiK.

Dr. Stanisłaŭ Hrynkiewič

Aświeta 7)

(*Ab Narodnym Uniwersytecie i inšych sposabach aświetnaje pracy*).

Muzykalnyja Hurtki, Chory.

Stulna z teatram złučana muzyka, pieśnia, chacia mohuć jany raźwiwacca niezaležna adny ad druhich.

Z pieśniaju spałučana žyćcio narodu, pieśni narodnyja heta byccam skarbnica, dzie schowana toje ŭsieńka, ab čym narod kaliś dumaŭ, čaho chacieŭ, da čaho imknuŭsia. Z pieśni bačym uzdojmy, zaniapady, u pieśniach prajaŭlajecca charaktar hramadzki ludziej. Rola pieśni, kali my nia ŭmiejem acanić, dyk niezaležna ad taho astajecca jejnaja mahutnaść, pad čaram jakoje my zaŭsiody schilajem sercy j hałowy. Pieśnia—supolnaje bahaćcie siabroŭ dadzienaha zhurtawańnia.

Našaju pieśniaju zachopliwajucca narody, nam jaje zajzdrujuć, mała chto moža pachwalicca takoju, jak my. Tolki my samyja nažal nia ŭmiejem acanić usiaho, što majem. Pakidajem swajo pryhožaje, što wyrasła na našych paletkach, što nas trymaje, možna skazać „u žywych,“ biaremsia za čužuju pieśniu, jana-ž da nas nie prystaje, bo jana nam čužaja, nie adkazwaje patrebam, nie adkazwaje našamu wyabražeńniu ab świecie, ab ludziach, niama tamaka taho žyćcia, z jakoha wyraśli swaje rodnyja melodyi.

12. Narodnyja damy.

Adna z wielmi ważnych i miłych formaŭ aświety. Arhanizujucca narodnyja damy wielmi roznajaka, najčaściej pry inšych užo isnujučych ustanowach kulturnych ci mienš časta ekanamičnych. Časta samatužnuju arhanizacyju narodnych damoŭ bačym i na wioscy biełaruskaj. Henyja sproby pakazywajuć chutčej na nienarmalnyja ŭmowy aświetnaje pracy na siańniašniaj wioscy biełaruskaj.

Charakterna dzieła narodnaha domu, što jon źjaŭlajecca *nadbudowaju* hramadzkaha, najčaściej kooperatyŭnaha, supracoŭnictwa ludziej. Dom Narodny budzie hramadzkaju škołaju wyšejšaje stupieni.

Ustanowa henych damoŭ dawoli jašče maładaja. Heta wypład nastrojaŭ i padziejaŭ z XIX stahodździa. Źjaŭlajucca jany recham i zmahańniem proci niebiaśpieki lišnie wialikich roźnicaŭ, wyklikanych bujnym raźwićciom promysłu, jaki pahražaŭ padziełam narodu na dalokija sabie sfery i klasy. Heta była demokratyčnaja sproba znajści złučwo pamiž roznymi sferami adnaho narodu. Kali my majem siańnia inšyja adnosiny da idei narodnych damoŭ, dyk heta pakazwaje na raźwićcio pahladaŭ, na niezaležnaść u peŭnym sensie ad pieršapačatnaha charaktaru henaje ŭstanowy.

Wiedajem roznyja typy narodnaha domu. Asnaŭnyja typy buduć hetkija:

1. Narodny dom z metami haspadarča-aświetnymi. Pry hetkim narodnym domie zaŭsiody budzie kooperatyŭnaja krama, krama z pryładami haspadarskimi, kasa pazyčkowaja, małačarnia, bibliateka, čytalnia, sala, dzie narod moža sabracca, sala teatralnaja, uprawy roznych tawarystwaŭ.
2. Narodnyja damy aświetna-hramadzkija.
3. Narodnyja damy tawaryska-aświetnyja.

Asnaŭnaja ideolohija Narodnaha Domu: 1. kolektyŭnaje supracoŭnictwa hramady ludziej, 2. žywyja, dziejnyja adnosiny da kultury, samaŭzhadawańnie siabie i hramady, 3. prywyčka da hramadzkaje pracy na hruncie nadta miłym biaz ničoha nakinutaha.

Ustanowu N. D. u poŭnym sensie henaha słowa nia lohka sarhanizawać. Dziela hetaha treba, kab byli na miascoch adzinki i arhanizacyi, jakija umieli-b padtrymać henuju ideju, dzie jość užo nachił i peŭnaja praktyka ŭ halinie aświetnaj i haspadarčaj. N. D. patrabuje hruntu dziela siabie. Dobra tady, kali hetki dom budzie ŭžo nia dziela adnaje wioski a nawat dziela cełaje hminy ci na't niekalki hminaŭ, ci prynamsia častki pawietu.

Redaktar Jan Paźniak. Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Wilni, Zawalnaja 1 — 2. Wydawiec A. Šutowič